

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:3160

av Christina Örnebjär (FP)

Stärk barnperspektivet och inför maxgräns på häktningstider

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barnrättsperspektivet i rättsprocessen så det blir den främsta principen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare krav på åklagaren att precisera vilken fara den misstänkte utgör när det kommer till att påverka utredningen, och skärpa detta krav ju längre den misstänkte varit häktad, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa maxtid för häktning av unga samt förtydliga innebörden av begreppet ”synnerliga skäl” och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maxtid för häktning av vuxna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maxtid för häktning med restriktioner och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särreglering för beslut om restriktioner för unga i åldern 15–17 år, vilka enligt barnkonventionen är att betrakta som barn, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har under många år fått kritik för långa häktningstider och för långa häktningstider med restriktioner. Sverige är närmast unikt gällande tider för häktning – och inte i någon positiv bemärkelse. Vad gäller häktning med restriktioner är det bara

Sverige och tre andra EU-länder som inte har någon maxtid. Både Europarådet och FN:s tortyrkommitté har kritiserat Sverige för detta.

Häktning avgörs vid en häktningsförhandling i domstol där högst två veckors häktningstid medges. Om mer tid behövs får en ny häktningsförhandling hållas.

2014 slogs det rekord i häktningstid om tre år som den så kallade Lasermannen då hade. Nya rekordet blev då över fyra år. Mannen ifråga var 20 år då han häktades. En sammanställning som SvD lät göra 2014 visade att minst tjugo personer vid undersökningstillfället hade suttit häktade från runt ett år ända upp till fyra år.

Enligt barnkonventionen ska barn endast frihetsberövas som en sista utväg och för kortast möjliga tid oavsett om det rör sig om gripande, anhållande eller häktning. Trots detta ökar antalet unga som häktas. Svensk lag anger att häktning av barn endast får ske om det är uppenbart att annan betryggande övervakning inte kan ordnas. Därtill krävs ”synnerliga skäl”. Enligt ett uttalande från JO får häktning av den som är under 18 år endast förekomma i extrema situationer. Problemet är dock att häktesprotokollen sällan anger hur bedömningen av ”synnerliga skäl” gått till. Inte heller i lagstiftningen framgår tydligt hur prövningen av synnerliga skäl ska gå till.

Den långa tiden i häkte drabbar barn hårdast. Barn sitter ofta häktade under en längre tid i Sverige och har oftare restriktioner – och då är restriktioner snarare regel än undantag vid häktning av vuxna misstänkta. Restriktionerna innebär ofta isolering vilket leder till överklighetskänslor, ångest, tvångstankar och panik. Försök till och önskan om att göra sig själv illa är långt från ovanligt. Upprepade gånger har också Europarådets tortyrkommission och FN:s kommitté mot tortyr riktat kritik mot isoleringen.

Ytterligare ett problem med de långa häktningstiderna är risken för att den häktade till slut säger vad som hen tror krävs, bara för att få komma ut eller åtminstone få lättade restriktioner. Detta leder givetvis till en rättsosäkerhet.

Nyligen togs nya riktlinjer fram – ”RÅR 2015:1 Restriktioner och långa häktningstider” – och i mångt och mycket är dessa en förbättring som förhoppningsvis kan leda till kortare häktningstider och färre restriktioner. Detta är positivt men mer behöver göras.

Christina Örnebjär (FP)